

El llenguatge

3/XI/1978

En i amb (III)

La designació de les circumstàncies de temps sembla reservada a la preocupació en (en els casos en què es pugui dubtar entre en i amb). Algunes circumstàncies de manera, però, voregen la relació temporal. L'oració No m'agrada fer-ho amb presses porta encara un complement clarament de manera, força allunyat de la noció temporal. Però ja són més a prop d'aquesta noció els complements de frases com Ho va saber amb un mes de retard i, sobretot, Tornarà amb la primavera, encara que en aquest darrer cas caldria més aviat parlar de simultaneïtat. En canvi, els complements que indiquen el temps necessari perquè es pugui realitzar del tot —perquè es pugui perfer— l'acció del verb, tot i que solen suscitar moltes vacil·lacions, s'han d'introduir amb la preposició en: Ho farà en quinze dies, En un mes ho haurà enllestit del tot, Hem baixat la dreuera en cinc minuts. Anàlogament, en correlació amb la preposició de tenim les expressions D'avui en vuit, De demà en quinze, etc.

En els grups formats per noms que designen dos productes culinaris, un de principal o substancial i el segon com a acompanyant o condiment, el nom d'aquest segon introduït i enllaçat al del primer per una d'aquestes preposicions que ens ocupen, en manté el seu sentit locatiu —és a dir, convé en aquells casos en què el segon producte és el continent del primer— i amb el seu valor de companyia o contacte. Deiem, així, préssecs en almívar i carn amb peres o botifarra amb bolets. Tanmateix, la diferència no és pas del tot precisa i hi pot haver casos, com lluç amb suc, capaços d'incitar especialment al dubte.

Davant de noms com veu o to, en complements de verbs de comunicació, com dir, parlar, enraonar, expressar-se, etc., se sol usar la preposició en: Dir una cosa en veu alta, Parlar en veu baixa, Dir una cosa en to d'amenaça, Contestar en el mateix to. Anàlogament: en so de pau, en so de protesta. Tots aquests complements, tal com proposàvem ahir, podem dir que designen el terme en què es resol l'acció del verb. Però en alguns d'aquests casos potser no es podria excloure la concurrència de la preposició amb, denotant una relació més acostada a la manera. I veiem com el mateix Fabra defineix les expressions en veu alta i a alta veu dient, clarament, «amb veu forta».

Albert Jané